

memo

Vragen & Antwoorden t.b.v. bijeenkomst van 22 juni
over de proceswaterinjectie Schoonebeek

Proces (en vergunningen)

1. Wat wordt uit het afvalwater gehaald, waar moet dat heen, en wat mag / gaat in de grond (wat is de samenstelling daarvan evenals van de afgescheiden stromen)?

Antwoord

In het najaar van 2021 is gebleken dat het toluene gehalte in het water hoger was dan was toegestaan conform de vergunning. NAM heeft filters geïnstalleerd om het toluengehalte weer binnen de toegestane normen te krijgen. De met behulp van de filters verwijderde toluene wordt afgevoerd naar een daartoe vergunde verwerker.

Het proceswater bestaat uit zout water dat zich van nature in de diepe ondergrond bevindt, gecondenseerde stoom, en mijnbouwhulpstoffen. De mijnbouwhulpstoffen worden toegevoegd om de leidingen tegen corrosie en biologisch aangroei te beschermen. Het water mag conform het landelijk afvalbeheersplan (LAP) worden teruggebracht in een soortgelijk reservoir in de diepe ondergrond.

2. Wat wordt bedoeld met een schonere circulaire oplossing?

Antwoord

Dat betekent dat het proceswater op locatie wordt teruggebracht in het diep gelegen reservoirgesteenten en dat hierbij zo min mogelijk mijnbouwhulpstoffen worden gebruikt. Mijnbouwhulpstoffen worden aan het proceswater toegevoegd om de leidingen te beschermen tegen corrosie en tegen groei van organismen.

3. Hoe kort/lang zou de overbrugging kunnen/moeten zijn dat wel wordt geïnjecteerd (in Twente dan wel Drenthe) maar nog geen "schone circulaire" oplossing voorhanden is?

Antwoord

Op dit moment worden door NAM verschillende mogelijkheden voor de verwerking in Drenthe onderzocht. Naar verwachting zal rond het eind van dit jaar de verwerking in Drenthe technisch kunnen beginnen. Er wordt gestreefd om in het voorjaar van 2024 het schonere circulaire proces op te starten. De overbrugging zal dan een jaar en een kwartaal nodig zijn.

4. Welke garantie is er dat de tijdelijke oplossing niet veel langer gaat duren?

Antwoord

Een exacte garantie is nu moeilijk om te geven. NAM onderzoekt op welke wijze men het schonere circulaire proces wil gaan inrichten. Het zou ook zo kunnen zijn dat de overbrugging korter gaat duren. Het ministerie van EZK houdt hier via de vergunningverlening de vinger aan de pols. In de vergunning voor de tijdelijke oplossing zal nadrukkelijk een eindtermijn opgenomen worden.

5. Hoe kort/lang kan de overbrugging zijn dat NIET wordt geïnjecteerd en de oliewinning wordt stilgelegd? Hoe problematisch is de afkoeling? Hoeveel geld zou het extra kosten (en zou dat niet opwegen tegen...)?

Antwoord

De olie in Schoonebeek kan zonder verwarming niet goed worden gewonnen. NAM heeft eerder aangegeven dat men overweegt om het olieveld te sluiten als men de oliewinning een jaar moet stilliggen. We (EZK) zullen deze vraag aan NAM voorleggen en verwachten hier spoedig een verder antwoord op te geven.

6. Als de onderzoeken maar een jaar duren, waarom wachten we de uitkomsten daarvan niet af en wordt de waterinjectie in Twente niet zolang gecontinueerd?

Antwoord

De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen om de waterinjectie in Twente spoedig te staken. Er bestaat begrip voor NAM dat men niet direct kan stoppen maar het einde van dit jaar is wel de maximale termijn waar de Kamer op dit moment vanuit gaat. NAM als operator en EZK als bevoegd gezag voor de vergunningverlening gaan er alles aan doen om zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over de aanpassingen die in Drenthe zullen plaatsvinden en wat dit betekent voor de overbruggingsperiode.

7. Wat doet het afkoelen en opwarmen met de ondergrond?

Antwoord

Door het opwarmen van het oliereservoir wordt de olie vloeibaarder en stroomt naar de olieput. Als het afkoelt dan wordt de olie stroperiger en stroomt deze niet meer naar de put. Dit proces is dus nodig om de olie te kunnen winnen. Andere effecten zijn tot op heden niet waargenomen.

8. In het verleden is ook productiewater geloosd in oude putten van het olieveld, het ging er toen niet altijd even secuur aan toe. Zijn daar nu nog effecten van te verwachten?

Antwoord

Nee daar zijn geen effecten van te verwachten. Bij de oude oliewinning maakte NAM gebruik van de zogenoemde Jaknikkers. Destijds bestond het opgepompte volume uit 98% water. Al dit water werd destijds in het olieveld geïnjecteerd. De oliewinning was daardoor niet meer rendabel en het olieveld werd gesloten. Bij het opruimen van de oude locaties is ook een grootschalig bodemsanering programma uitgevoerd. Veruit de meeste verontreinigde locaties zijn opgeruimd.

De resterende verontreinigde locaties zijn bekend en worden gemonitord. Sommige locaties zijn nog in gebruik en zullen daarom pas later gesaneerd worden.

9. Er wordt nu een monitoringsput opgeruimd. Moet je niet heel zuinig zijn op bestaande monitoringputten? Is dit nog te voorkomen?

Antwoord

Het opruimen van putten gebeurt in afstemming met SodM. SodM heeft geoordeeld dat de desbetreffende put niet meer nodig is en zal worden opgeruimd als onderdeel van een lopend programma van NAM.

10. Blijkbaar is het bestaande vergunningenstelsel niet toereikend voor de nieuwe plannen, op welke punten niet? Met andere woorden: welke vergunningen zijn nodig voor de tijdelijke en definitieve situatie?

Antwoord.

Eerst zal NAM moeten bepalen op welke wijze men het proceswater bij Schoonebeek wil gaan verwerken. Zodra dat bekend is, kan worden exact worden uitgezocht welke vergunningen of aanpassingen van bestaande vergunningen nodig zullen zijn.

Risico's, toezicht en monitoring

11. Welke risico's (milieu, mens, natuur) zitten er aan vast?

12. Wat is de kwaliteit van de (potentiële) injectieputten hier? Zijn die wel goed? In Twente waren ook calamiteiten, hoe wordt veilig gesteld dat dat hier niet kan gebeuren? Er is dermate veel tijdsdruk dat hier veel twijfel over is.

Antwoord op vraag 11 en vraag 12.

De waterinjectie kan in theorie leiden tot aardbevingen, bodemdaling en een verontreiniging van de bovengrond door een lekkage. Wat betreft de bestaande waterinjectie in Twente heeft de toezichthouder aangegeven dat dit veilig kan worden uitgevoerd. De toezichthouder ziet hierop toe en controleert de rapporten die NAM moet inleveren en voert inspecties uit.

NAM zal moeten aantonen dat de eventuele waterinjectieputten in Drenthe voldoen aan de vereisten. De toezichthouder zal dit beoordelen.

De bovengenoemde risico's zijn te ondervangen met maatregelen. Zie hieronder de wijze waarop deze risico's in Twente worden ondervangen:

- NAM heeft een netwerk van geofoons geïnstalleerd zodat eventuele aardbevingen worden gemeten. Er is een protocol seismische activiteit waterinjectie vastgesteld op basis waarvan NAM kan handelen in het geval van een aardbeving. De kans op een aardbeving is gering maar is niet uit te sluiten.
- NAM beschikt over een veiligheidsmanagementsysteem voor de injectieputten en bovengrondse transportleidingen. Met dit systeem kan de NAM de putten en leidingen in de gaten houden en zo nodig tijdig actie

ondernemen. Daarnaast is er ook het waterinjectie managementplan. Hierin staan verplichte controles die de NAM moet uitvoeren (en hoe vaak) naar o.a. de verbuizing van de put, het injectiereservoir en de afsluitende gesteentelaag. NAM rapporteert jaarlijks over de hoeveelheden en de samenstelling van het geïnjecteerde productiewater, de injectiedrukken en de hoeveelheid gebruikte mijnbouwhulpstoffen.

- Iedere vijf jaar wordt de bodemdaling gemeten. In de afgelopen vijf jaar is deze minimaal geweest.

13 In Duitsland is een lekkage probleem geweest in een injectieput. Lopen we die kans hier ook?

Antwoord.

Nee, die kans is er niet. De toezichthouder heeft de lekkage in Duitsland onderzocht. In Duitsland wordt gebruik gemaakt van een enkelwandige put. Dit heeft geleid tot deze grote lekkage. In Nederland wordt bij waterinjectie gebruik gemaakt van meerwandige putten. Het injectiewater wordt door de binnenste buis gepompt. Als deze buis lek raakt dan leidt dat tot een verhoging van de druk in de buis die daaromheen zit. De injectie wordt dan gestopt. De buitenste buis is nog steeds integer (betrouwbaar) en er is geen lekkage naar de omgeving. Een lekkage zoals in Duitsland kan zich daarom niet voordoen in Nederland.

14. Hoe wordt gemonitord? Hoe wordt gekeurd en gemeten? Wie bepaalt hoe schoon "het" is? Hoe wordt ingebed dat dit door een onafhankelijke partij gebeurt?

15. * Hoe kunnen we NAM en SodM vertrouwen als NAM zelf meet en monsters neemt? Keurt de slager zijn eigen vlees?

Antwoord op de vragen 14 en 15.

In Nederland wordt systeemtoezicht gehouden. Dat betekent dat NAM zelf monitort en ook monsters neemt. De monsters worden onderzocht door geaccrediteerde laboratoria. De resultaten van deze metingen worden met de toezichthouder gedeeld. De toezichthouder kan alle metingen en monitoringsgegevens bekijken en kan ook besluiten om zelf metingen uit te voeren.

SodM is bereid om hierover nader in gesprek te gaan.

Maatschappelijke kosten en baten analyse (MKBA)

16 Wat is de energie-efficiency van het winnen van olie in Schoonebeek, inclusief alle opwerking, reiniging en de waterinjectie en dergelijke?

Antwoord.

De verhouding energieverbruik versus energieproductie van het olieveld Schoonebeek is 1 staat tot 4. Dit is een inschatting. In de komende maanden wordt een maatschappelijke kosten baten analyse gemaakt van de oliewinning Schoonebeek. Een onderdeel daarvan is een actuele energiebalans. Als deze is uitgevoerd, kan EZK exact de verhouding energieverbruik versus energieproductie geven.

17 Hoeveel vaten olie zijn er nog uit te halen in Schoonebeek? Dus over hoeveel omzet hebben we het? Hoeveel zijn de maatschappelijke baten (en belastingopbrengsten) hiervan?

Antwoord.

NAM verwacht dat er uit het westelijk deel van het olieveld nog 100 miljoen vaten kunnen worden gewonnen. Dit is een omzet van ca. 8 mld euro bij de huidige olieprijs (86 dollar per vat).

De Tweede Kamer heeft per motie gevraagd om een maatschappelijke kosten en baten analyse voor de oliewinning van Schoonebeek te maken. EZK heeft aan TNO gevraagd om deze studie uit te voeren. Het ministerie streeft ernaar om in de zomer de analyse naar de Tweede Kamer te sturen en deze ook te publiceren.

18 Moet je hier wel mee doorgaan, gelet op de energietransitie en klimaatdoelstellingen?

Antwoord.

Het winnen van olie in eigen land draagt bij aan onze huidige energievoorziening. Op dit moment hebben we de olie nog nodig. De regering zet in op de energietransitie en wil een duurzaam energiesysteem. Tot die tijd zullen we nog olie nodig hebben.

Alternatieven

19 Kan het afval(water) niet naar Duitsland per pijpleiding?

Antwoord.

Dat kan misschien. NAM onderzoekt dit alternatief.

20 Moeten de technieken voor schone/schonere en circulaire verwerking nog worden ontwikkeld? Hoe ver zijn deze gevorderd?

Antwoord.

Een volledige zuivering en hergebruik van het water is nog niet mogelijk en zelfs niet gewenst. De zuiveringstechnieken leiden tot meer geconcentreerde stromen water of verontreinigd zout dat gestort moet worden.

21 In eerder onderzoek was wel sprake van diverse alternatieve en betere technieken, echter tegen meerkosten. Hoeveel bedragen de meerkosten hiervan anno nu? Wat is de schoonste techniek (BBT/ALARA)? Wat zijn de maatschappelijke kosten en baten van de diverse alternatieve oplossingen?

Antwoord

In 2016 heeft NAM een evaluatie uitgevoerd. In deze evaluatie werden ook de meerkosten genoemd. Op dit moment is NAM bezig met de nieuwe evaluatie. NAM zal deze evaluatie op 1 juli inleveren. EZK zal deze evaluatie publiceren en laten beoordelen. In deze evaluatie zullen ook de gevraagde meerkosten anno 2022 worden genoemd.

De schoonste techniek is waterinjectie omdat dit de minste effecten heeft op de biosfeer. Met daarbij de aanvulling dat NAM bij een circulair proces minder hulpstoffen zal toevoegen om corrosie van de transportbuizen tegen te gaan.

22 Is het Duitse proces niet ook bruikbaar in Schoonebeek en wat zou daarvoor moeten gebeuren?

Antwoord

De winning in Schoonebeek wordt anders uitgevoerd maar ook in Duitsland is waterinjectie de gebruikelijke manier om het water uit de diepe ondergrond te verwerken. Het olieveld Schoonebeek loopt door tot in Duitsland. Om de olie goed te kunnen winnen wordt zowel in Nederland als in Duitsland stoom geïnjecteerd om de olie vloeibaar te maken. NAM maakt de stoom van gezuiverd rioolwater. In Duitsland wordt hiervoor veelal grondwater gebruikt. Ook wordt een klein deel van het productiewater dat vrijkomt bij de oliewinning gezuiverd om er stoom van te kunnen maken. De restzouten, mineralen en andere stoffen die vrijkomen bij deze zuivering, worden samen met de rest van het productiewater weer in de diepe ondergrond geïnjecteerd.

Lusten, lasten en draagvlak

23 Wat er nu gebeurt is te gecompliceerd om allemaal te snappen en het gaat in een hoog tempo. Dat is toch slecht voor het draagvlak?

Antwoord.

Het is zeker ingewikkeld. EZK verwacht dat het snel duidelijker zal worden als NAM kan aangeven op welke wijze men het water wil gaan verwerken. Dan kunnen we daar concreet over praten. De staatssecretaris wil hier graag bij zijn en voelt zich daarvoor verantwoordelijk. EZK ziet graag dat de verwerking van het water in Drenthe plaatsvindt. Hier ligt ook het belang van de oliewinning Schoonebeek. We zijn ons er zeer van bewust van het feit dat er nog onderzoeken lopen, waaronder de evaluatie, en dat de besluitvorming niet vooruit moet lopen op de uitkomsten van de onderzoeken.

24 Wat zit er voor Drenthe in, als de oliewinning en waterinjectieplannen doorgaan?

Antwoord.

We verwachten dat de maatschappelijke kosten en baten analyse hierop een duidelijk antwoord zal geven. Daarnaast denken we dat NAM in overleg met omwonenden bereid zal zijn om lokale investeringen te doen.

25 Wanneer neemt de gemeente een standpunt in. En welke informatie is daarvoor nodig?

Antwoord.

Dit is aan de gemeenten. Als men meer informatie nodig heeft dan horen we dat graag en zullen we ervoor zorgen dat deze beschikbaar komt. De gemeenten hebben laten weten dat zij de uitkomsten van de onderzoeken afwachten voordat zij een standpunt innemen.

26 Waar zit onze invloed als omgeving / inwoners?

Antwoord.

U kunt uw vertegenwoordiging in de gemeente informeren en aangeven wat u ervan vindt. U kunt ook meedoen met het gebiedsproces en uw vragen en zorgen kenbaar maken. Dit kunt u ook doen bij alle betrokken partijen (NAM, EZK, SodM en de decentrale overheden). Tevens kunt u gebruik maken van inspraak op het moment dat vergunningen zijn aangevraagd.

27 Wie zijn wij dat we kunnen vertrouwen op de informatie en stappen die gezet worden? (Men neemt ons toch niet serieus)

Antwoord.

We nemen u zeker serieus. Als u informatie niet vertrouwt of bedenkingen heeft bij bepaalde stappen dan horen we dat graag. We willen graag weten wat u nodig heeft om meer vertrouwen te krijgen. Bij de inrichting van het gebiedsproces zullen we aandacht geven aan het tijdig delen van alle informatie en kunnen we met elkaar afspreken welke informatie eventueel nader geverifieerd moet worden of aangevuld moet worden.

28 Is er ruimte / tijd in te bouwen voor een onafhankelijk oordeel?

Antwoord.

Dat lijkt ons geen probleem, het kan een onderdeel zijn van het gebiedsproces. Het is wel belangrijk om hierover duidelijke afspraken te maken. Wie wordt door iedereen gezien als onafhankelijk en wat moet worden beoordeeld?

29 In hoeverre is c.q. komt er werkgelegenheid voor mensen uit de regio, nu en straks? Is / komt er een onderbouwing voor de genoemde "500 banen"?

Antwoord.

We verwachten dat de maatschappelijke kosten en baten analyse hier een antwoord op kan geven.